Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego

wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 34. **Poniedziałek**, dnia 21. sierpnia 1876. **III. rocznik.**

Petycya do Wydziału krajowego Patrona Związku o subwencyą.

W wykonaniu uchwały walnego zgromadzenia wniósł p. Patron Wny. Dr. Gross do Wydziału krajowego pismo o uchwalenie subwencyi treści następującej:

Prześwietny Wydziale krajowy! Zbytecznem by było w obec wyraźnego uznania Wysokiego Sejmu, w obec znanej troskliwości Prz. W. kraj. dla wszystkich uprawnionych do jego opieki interesów kraju i w obec zarządzonych już badań, chcieć jeszcze Mu przywodzić świetne widoki, którymi istniejące dotąd Towarzystwa zaliczkowe i zarobkowe zaszczepianiem zasad oszczędności między ludem naszym i zapomaganiem skromnymi wprawdzie, jednak tanimi kapitałami. rzetelnej pracy drobnych przemysłowców, a więc tymi jedynymi środkami skutecznymi w walce przeciw trawiącej nasze społeczeństwo lichwie — słusznie poszczycić się mogą.

Potrzeba było tych empirycznych, przez ludzi dobrej woli bez jakiejkolwiek publicznej pomocy zdobytych dowodów, aby wreszcie i Wysoki Rząd zwrócił uwagę na ten stan rzeczy i po raz pierwszy w roku bieżącym sprawą towarzystw zaliczkowych w sposób teoretyczny zająć się raczył.

Jeżeli jednak rzeczone, na własnej tylko pomocy oparte, instytucyje w krótkim czasie tak znakomite w społeczeństwie wywalczyły sobie stanowisko, — sprzeciwiałoby się zaiste wszelkim ekonomicznym zasadom, gdyby Władze rządzące, chcąc przeistoczyć je na nowe, — niby lepsze — a nieznane jeszcze formy — chciały dla ich utrwalenia i wzmocnienia inną pójść drogą, jak tylko drogą usuwania wszelkich przeszkód i zbytnich ciężarów — drogą nadania im choćby tylko równych z wszystkiemi innemi praw w korzystaniu z kredytu publicznego, wreszcie drogą niesienia im wyjątkowej pomocy w razach, kiedy własne środki niedostatecznymi się okażą.

Wszelkie w tej mierze poczynione dostrzeżenia doprowadzić muszą ostatecznie do przekonania, że warunki utrwalania i spotęgowania rozwoju towarzystw zaliczkowych, tylko w nich samych wynalezione i z zachowaniem tego, co sobie byt swój wywalczyło, pielęgnowane być muszą — a warunkami tymi są na razie, po 1sze: aby towarzystwa zaliczkowe i zarobkowe jak najliczniej w kraju naszym były zakładane — a to nie według wzorów z zagranicy importowanych, lecz tylko według wzorów nabytych na tle naszego rodzimego życia, na tle naszych stosunków narodowych, po 2ie, aby towarzystwa te pozostały pod światłą, praktyczną i autonomię ich nie naruszającą kontrolą, po 3ie, aby rzeczone towarzystwa stanowiły w kraju całym jedną organiczną całość, potęgująca rozdrobnione ich siły w wspólnym między sobą Związku.

Potrzebę spiesznego uzyskania tych warunków uczuły też same towarzystwa zaliczkowe w krótkim po utworzeniu czasie i połączyły się niebawem w stowarzyszenie ogólniejsze, pojedyncze jednostki obejmujące, pod firmą „Związek“. Z załączonego statutu raczy się Prz. W. kr przekonać o celach wytycznych, a nie wątpię, że zechce im przyznać ową doniosłość, którą powyżej starałem się udowodnić.

Powołany przez ostatnie Walne Zgromadzenie na zaszczytne stanowisko Patrona Związku, mogę już teraz wykazać Prz. W. kraj. zbawienne jego działania rezultaty.

Nieustannem staraniem Związku było przez nauczanie publiczności, przez zachęcanie ludzi znanych z poczucia obywatelskiego do wzięcia inicyatywy, nareszcie przez wysyłanie na koszt własny delegatów, rozprzestrzeniać te towarzystwa po kraju i śmiało żywić możemy nadzieję, że w krótkim czasie uda nam się uzupeł-

nić normalną ich sieć tak, że każdy okręg sądowy, jak tego sama natura rzeczy wymaga, swoje oddzielne towarzystwo zaliczkowe mieć będzie.

Dotąd liczymy w Związku naszym 34 towarzystw, a liczba ich z każdym dniem wzrasta.

Pomimo bardzo skromnych środków utworzył Związek jako swój organ, czasopismo tygodniowe pod tą samą nazwą, które rozpowszechnianiem wiedzy we wszystkich, towarzystwa zarobkowe tyczących, sprawach znakomite oddaje usługi téj tak ważnéj gałęzi ekonomii krajowéj. W załączeniu mam zaszczyt przedłożyć Prz. W. kraj. kilka egzemplarzy tego pisma.

Wszystkie do Związku należące towarzystwa poddały się kontroli Wydziału i Patronatu. Z końcem każdego miesiąca nadchodzą regularne raporty rachunkowe, które dają powód do udzielenia potrzebnych wskazówek, lub téż do wysłania na miejsce delegata dla usunięcia spostrzeżonych usterek. Sprawozdania te bywają prócz tego ogłaszane w organie Związku i stają za jego pośrednictwem przed sądem opinii publicznéj.

Usilném też staraniem Związku było zapomóc powstałe towarzystwa zaliczkowe środkami materyalnymi. W tym celu uzyskano podwyższenie kredytu w Towarzystwie wzaj. ubezpieczeń w Krakowie, niemniéj we lwowskiéj kasie oszczędności, która zgłaszającym się towarzystwom dość znacznych udziela pożyczek, atoli tylko pod warunkiem, jeśli równocześnie są członkami Związku. Jeżeli po przedstawieniu powyższego poglądu śmiem twierdzić, że Związek towarzystw zaliczkowych odpowiedział powołaniu swemu i na chlubne zasłużył uznanie, to przecież zarazem powiedzieć muszę: że zrobił wszystko co mógł, lecz że się w obec zadania, które na niego przyszły, a niezbędny rozwój instytucyj tych wkłada, w trudném znajduje położeniu.

Ilość tych instytucyi wzrasta, jak to już wyżéj powiedziałem, z dniem każdym, a czynność ich musi się rozszérzyć w naturalném następstwie nietylko na dział zastawniczy, ale zarazem na dział kredytu włościańskiego. Z jednéj strony więc zadaniem naszem będzie wprowadzić w życie po powiatach kółka kredytowe włościańskie, — z drugiéj strony zaś dla niezbędnego zasilania kredytu, głównie zaś dla pośredniczenia między instytucyami finansowemi, jak n. p. Bank narodowy, a wykluczonemi dotąd od kredytu towarzystwami zaliczkowemi po powiatach, utworzyć centralny Bank Zaliczkowy, któryby te rozdrobnione siły pieniężne skojarzyć i poważną mógł im nadać gwarancyą.

Urzeczywistnienie wyłuszczonych powyż niezaprzeczonéj doniosłości zamiarów, wymaga jednak znacznego powiększenia kosztów administracyjnych Związku, mianowicie:

a) dla wzmocnienia sił zbiorowych — dotąd bowiem wykonuje te obowiązki za skromném wynagrodzeniem przez cztéry godzin dziennie jeden dochodzący urzędnik.

b) dla opłaty kosztów połączonych z podróżą wysłanników Patronatu, których współudział za niezbędny uważam. —

c) dla zasilenia czasopisma „Związek“ w dostarczaniu mu materyałów, w zakupywaniu potrzebnych dzieł, w prenumerowaniu zagranicznych czasopism i tp.

Pismo to, jako czysto fachowe, nie może liczyć na wielką ilość prenumeratorów, a przecież jest ono jedyném tego rodzaju pismem w Polsce i ze względu na potrzebę ciągłego nauczania, przedstawiania ruchu w pojedyńczych towarzystwach, wykazywanie dat statystycznych, zaiste główną dźwignią w rozpowszechnieniu i rozwoju instytucyi zarobkowych.

Na pokrycie tych potrzeb, nie taję tego bynajmniéj, Związek własnych funduszów dostarczyć nie jest w możności, nie może on bowiem przy zdrowém pojmowaniu dzisiejszego stanu rzeczy obciążać pojedyńczych towarzystw, ledwo co powstałych, o własny byt walczących, wydatkami, które wprawdzie w przyszłości i im zyski nieść będą, lecz których bezpośrednim, właściwym celem jest dźwignięcie ogólnego dobrobytu w całym kraju.

Ten ostatni pogląd ośmiela mnie właśnie wnieść do Przesw. Wydz. kraj. prośbę o udzielenie Związkowi zasiłku z funduszu dyspozycyjnego w kwocie 1000 złr. Odwołując sie przytém do objawionych w Wysokim Sejmie licznych zdań, potwierdzających ogólne zapatrywanie o doniosłości towarzystw zaliczkowych, oraz o konieczności niesienia im pomocy z funduszów publicznych — mogę śmiało wyrazić to przekonanie, że subwencya Przesw. Wydz. kraj. pod nadzorem Wydziału Związku należycie użytą będzie, i że przy jéj pomocy załatwią się te wstępne działania, na podstawie których dopiéro dalsze praktyczne wnioski uczynione być mogą.

Przedkładając w końcu Prz. Wydz. kraj. rocznik, wykazujemy stan Towaszystw zaliczkowych z końcem r. 1874, mam zaszczyt oświadczyć, że z użycia udzielonéj subwencyi swego czasu zdam sprawę.

Z uszanowaniem

We Lwowie, 18. sierpnia 1876.

Piotr Gross m. p.

Rachunki spółek zaliczkowych miesiąc lipiec 1876.

Stan bierny

Spółka zaliczkowa w	Udziały (z końcem miesiąca) zł.	ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.
Białéj	8.234	35	628	—	17.822	39	3.768	82	825	—	20.766	21	12.100	—	—	—	1.000	—	11.100
Bóbrce	2.167	—	427	43	784	48	51	43	—	—	835	91	11.550	—	1.200	—	400	—	11.350
Brzesku	19.945	—	631	84	18.962	99	10.015	87	8.822	79	20.156	07	6.322	—	—	—	—	—	6.322
Busku	0.026	—	937	97	1.165	91	71	—	125	—	1.111	91	4.000	—	—	—	—	—	4.000
Glinianach	1.511	50	116	—	—	—	1	50	—	—	1	50	—	—	—	—	—	—	—
Lwowie (Tow. zal.)	72.532	99	5.955	28	122381	35	67.886	64	67.713	02	122554	37	63.090	—	16.502	—	22.800	—	56.792
Rohatynie	2.725	56	554	—	?	—	?	—	?	—	7.096	98	?	—	?	—	?	—	13.025
Sokalu	6.508	82	189	12	?	—	?	—	?	—	4 267	88	?	—	?	—	?	—	21.940
Stanisławowie	65.231	02	2.437	68	?	—	?	—	?	—	134508	21	?	—	?	—	?	—	8.600
Tyśmienicy	13.250	25	1.432	67	10.685	46	886	25	344	61	11.227	10	35.475	—	2.500	—	300	—	37.675
Wykotyach	472	66	29	50	633	75	127	50	—	—	760	77	4.990	—	2.000	—	2.000	—	4.990

Stan czynny

Spółka zaliczkowa w	…tki (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta *) pozycyi stanu biernego (z końcem miesiąca) zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct	Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta *) pozycyi stanu czynnego (z końcem miesiąca) zł.	ct	Gotówka (z końcem miesiąca) zł.	ct
Białéj	…470	50	107	13	38.189	45	2.448	—	4.915	—	40.656	45	1.531	32	15	40	1.113	02
Bóbrce		—	38	26	14.117	20	701	—	206	—	13 622	—	144	—	—	—	519	65
Brzesku	…940	48	1.142	—	47.350	99	1.767	—	2.950	—	48.533	99	50	65	533	33	2.513	73
Busku	…397	31	—	—	15.585	—	108	50	—	—	15.476	50	805	62	959	09	91	06
Glinianach	…150	20	—	—	180	—	20	—	1.327	—	1.487	—	265	74	—	—	26	46
Lwowie (Tow. zal.)	…687	64	58	90	267.894	20	58.372	54	55.718	72	265.240	38	5.851	64	1.635	44	854	22
Rohatynie	…041	11	—	—	?	—	?	—	?	—	22.682	79	1.193	95	—	—	1.589	16
Sokalu	…854	87	—	—	?	—	?	—	?	—	34.250	40	200	19	—	—	118	96
Stanisławowie	…485	25	—	—	?	—	?	—	?	—	211.024	87	?	—	—	—	5.269	73
Tyśmienicy		—	—	—	61.697	40	3.030	80	6.425	—	65 091	60	?	—	—	—	1.332	61
Wykotyach	…187	27	—	—	6.165	39	1.873	08	1.562	—	5.854	31	68	29	—	—	317	60

*) W téj rubryce należy umieszczać wszystko, co od ogólnej sumy bilansu surowego pozostanie po odtrąceniu kwot z rubryk poprzednich.

Ruch Stowarzyszeń.

P. Adolf Promiński c. k, notaryusz w Trębowli zachęcony przez p. Patrona postanowił założyć Towarzystwo zaliczkowe w tém mieście.

Towarzystwo zaliczkowe w Nowym Sączu. Z Nowego Sącza otrzymujemy następującą wiadomość. „Towarzystwa zaliczkowe w Nowym Sączu po zarejestrowaniu (w r. 1874) nie weszło wcale dotychczas w życie, a mianowicie z powodu, że Rada nadzorcza się nie zeszła i nie postanowiła nic względem ksiąg, manipulacyi, lokalu etc. — nadto z powodu, że członkowie, którzy wkładki przyrzekli potém wcale nic nie wnieśli: co też Dyrekcyi do wszelkiej czynności zniechęciło i do usunięcia się spowodowało“.

Podobny los spotkał tamtejszy oddział Towarzystwa pedagogicznego, a zdawałoby się, że w Nowym Sączu, którego synowie kończąc gimnazyum ojczystą uprawiają rolę i szérzą oświatę między ludem więcéj, niż gdzie indziéj, powinne podobne instytucye znaleść grunt odpowiednio przygotowany,— A jednak tak nie jest! Po czyjéj stronie wina? Czy może t. z. inteligencya nie poczuwa się do obowiązku zajęcia się sprawami publicznemi“!

„Oszczędność“ Towarzystwo zaliczkowe w Tłumaczu. Starosta Tłumacki nałożył na to Towarzystwo do l. 6686 z dnia 13, z. m. podatek zarobkowy w kwocie 31.50 czyli z dodatkami 82 zł. Stósownie do ludności Tłumacza (obszar gminny 3875 dusz) jest to w głównym oddziale III najwyższa klasa podatku zarobkowego tj. klasa 5ta. Gdyby nawet do ludności obszaru gminnego doliczyć ludność obszaru dworskiego (1291 dusz), to byłaby to w tymże głównym oddziale klasa 4ta. Towarzystwo to posiadało dnia 31. grudnia 1875, kapitału własnego 8308 zł. 61 ct. — obcego żadnego — procenta pobrane wynosiły 353 zł. 82 ct., koszta administracyi zaś wynosiły 432 zł. 10. ct. czyli na przedsiębiorstwie tém w pierwszym roku była strata. Skądżeż Starosta Tłumacki w taki sposób wymierzyć mógł najwyższy na to Towarzystwo podatek, zwłaszcza, że patent z roku 1812. wyraźnie powiada, że podatek zarobkowy ma wynosić pewien z góry określony procent (np. 3%) od czystego dochodu z zysk przynoszącego przedsiębiorstwa, i stosuje się do liczby ludności, gdzie przemysł się wykonuje, do kapitału wkładowego i do liczby pomocników. Wszystkie te okoliczności wpływają na wymiar podatku zarobkowego, a w tym celu ma być ustna ze stronami przeprowadzona rozprawa. Starosta Tłumacki tego jednak nie uczynił, a Dyrekcya Towarzystwa słuszne przeciw temu wniosła remonstracye. Zresztą nie dla tego patent pozostawił wymiar tego podatku sumiennemu ocenieniu władzy wykonawczéj, aby strony—użyjmy wyrazu właściwego—obdzierano?! Czyż jest sens, aby podatku zarobkowego, oprócz dochodowego, (który nie równie jest wyższy) nakładano 82 zł. na Towarzystwo, które nie przynosi żadnych zysków, nawet kosztów administracyi nie pokrywa? Jednolitości w opodatkowaniu domagamy się, i słusznie — aby lada urzędnik nie narażał bytu naszego na szwank! A gdzie ta jednolitość? Towarzystwo o 70.000 zł. własn. kapitału w mieście stutysięczném płacić ma 15 zł. 75 ct., inne o 6·720 zł. 50 ct. kapitału w 6626 dusz liczącém mieście tyleż; inne przy kapitale 27,394 zł. 25 ct. w stutysięczném mieście 31·50., a tyleż w czterotysięczném miasteczku stowarzyszenia o kapitale własnym 8,000! To nie wymiar — ale chyba rozbój! Możeby nam inne Towarzystwa, celem skompletowania téj pięknéj kolekcyi okazów sposobu opodatkowania tutejszego — nadesłały szczegóły, jak każde z nich opodatkowaném zostało?

Bilanse spółek zarobkowych za rok 1875.

Towarzystwo I. Związkowej drukarni we Lwowie. — Stow zarejestrowane z nieogr. poręką. Zamknięcie rachunków za czas od 1. lipca 1875. do 30. czerwca 1876. A) Rachunek strat i zysków: Zyski: za uskutecznione roboty wpłynęło 31.365·91, należy się od stron 8.078·42 = 39.444·33, procenta z chwilowéj lokacji zbywającéj gotówki 44·73, razem 39.489 06. Straty: płace zecerów 14.846 74, osobom przy maszynach i prasach zatrudnionym4.269·59, dyrekcji i dozorcy domu 2.406·96, podręczne wydatki 534·60, papiér 7.216·18, farba, masa i bronzy 638·77, opał i światło 377·10 czynsz i restauracja lokalu 1.200·—, wydatki zwrotne 1 216 23, opłata prowizji 331·64, padatki 336·33, asekuracja 31·75, zużycie inwentarza 1 951·81, nadwyżka 4·131·36, razem 39.489·06. Bilans z d. 30. czerwca 1876. Stan czynny: Gotówka 922·77; inwentarz: pozostało 19.059·55, dokupiono za 2.998·70 = 22.058·25; ubyło: przez zużycie 1.951·81, przez sprzed. 53·13 = 2·004·94, pozostaje w wartości 20.053·31. Zapasy: papieru 613·36, farby, masy i bronzu 296·30 = 909·66, debitorowie 8.078·42, zaliczki 219 75, czynsz naprzód zapłacony 350·—, awans na budowę 3.250·—, razem 33.783 91. Stan bierny. Złożone udziały 17.930.72, wpłynęło 3.272·06 = 21.202·76, fundusz rezerwowy 394·77; kredytorowie: pożyczki 5.928·61, do inwentarza 488·50, papiér 1.381·01, farba i masa 256·90 = 8.055·02, nadwyżka 4.131·36, razem 33 783·91. Obrót gotówki: 99 912 80. Liczba członków 63.

Towarzystwo zaliczkowe w Mielcu. Zamknięcie rachunków za rok 1875. A. Rachunek strat i zysków: **Ma** Procenta w r. 1874. pobrane na rok 1875. 277·85, procenta pobrane w r. 1875. 1468·94, procenta naprzód na r. 1876. wypłacone 53 33, razem 1800 12, **Winien**· procenta wypłacone 491·52, procenta naprzód na r 1876 pobrane 527·97, koszta administracji 302.07, 10% wartości mobiliów przed r. 1875 sprawnionych 1·57. 10% wartości mobiliów w r. 1875 sprawnionych 15 zł, czysty zysk 461·99, razem 1800·12. B. Bilans. Stan czynny: Gotówka z dnia 31. grundnia 1875 roku 297·71, pożyczki udzielone członkom na skrypta i weksle 13678 08, pożyczki udzielone członkom na zastawy 925 zł., procenta naprzód wypłacone 53.33, wartość mobiliów po strąceniu 10% 149 18, razem 15103·30. Stan bierny. Udziały członków 3677·85, wkładki na rachunek bieżący 4956 83, wierzyciele wekslowi 5000 zł. procenta naprzód pobrane 527·97, fundusz rezerwowy 375 zł., niewypłacony zysk z r. 1874 103·66, czysty zysk za r. 1875 461·99 razem 15103·30. Ogólny obrót kasowy 66687 zł 30 ct. liczba członków 358.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. I. Związkowa Drukarnia we Lwowie Hotel Żorża.